

Finansutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av 84 och 85 b § i mervärdesskattelagen och 3 § i lagen om skatt på vissa försäkringspremier

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av 84 och 85 b § i mervärdesskattelagen och 3 § i lagen om skatt på vissa försäkringspremier (RP 61/2024 rd): Ärendet har remitterats till finansutskottet för betänkande.

Beredning i delegation

Ärendet har beretts i finansutskottets skattedelegation.

Sakkunniga

Skattedelegationen har hört

- konsultativ tjänsteman Risto Sakki, finansministeriet
- konsultativ tjänsteman Miika Grönholm, finansministeriet
- ledande sakkunnig Anne Kaleva, Skatteförvaltningen
- skatteexpert Tiina Ruohola, Finlands näringsliv rf
- ledande skatteexpert Marja Blomqvist, Finanssiala ry
- ledande expert Toni Jääskeläinen, Finsk Handel rf
- ledande skatteexpert Tomi Viitala, Centralhandelskammaren
- chef för samhällspåverkan Niko Pankka, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- expert Jarmo Annala, Ekonomiadministrationsförbundet i Finland rf
- skatteexpert Laura Kurki, Företagarna i Finland rf
- chefsekonom Mikael Kirkko-Jaakkola, Skattebetalarnas Centralförbund rf.

Skattedelegationen har fått ett skriftligt yttrande av

- Finlands Bank
- Statens ekonomiska forskningscentral
- Erikoiskaupan liitto Etu ry
- Konsumentförbundet rf
- Turism- och Restaurangförbundet rf
- Mikro- och ensamföretagare rf
- SOSTE Finlands social och hälsa rf
- Resebranschens förbund i Finland rf.

Betänkande FiUB 11/2024 rd

Skattedelegationen har fått ett meddelande, ingenting att yttra
- Teknologiska forskningscentralen VTT Ab.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås det att mervärdesskattelagen och lagen om skatt på vissa försäkringspremier ändras.

Det föreslås att den allmänna mervärdesskattesatsen och försäkringspremieskattesatsen höjs från 24 procent till 25,5 procent.

Propositionen hänför sig till den andra tilläggsbudgetpropositionen för 2024 och avses bli behandlad i samband med den.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 september 2024.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Utskottet tillstyrker propositionen utan ändringar.

Allmänt

Statsminister Petteri Orpos regering enades vid ramförhandlingarna i april om en plan för de offentliga finanserna 2025—2028. Syftet med de beslut som fattades vid ramförhandlingarna är att förbättra hållbarheten i de offentliga finanserna och skapa förutsättningar för att stoppa skuldsättningen.

Det åtgärds paket som fastställts i planen för de offentliga finanserna 2025—2028 stärker de offentliga finanserna med cirka 3 miljarder euro från och med 2025. Avsikten är att de offentliga finanserna ska stärkas genom utgiftsbesparingar på cirka 1,6 miljarder euro och genom skatteåtgärder (statisk bruttoeffekt) till ett belopp av cirka 1,8 miljarder euro på 2028 års nivå. Den mest betydande enskilda anpassningsåtgärden inom den offentliga ekonomin är höjningen av den allmänna mervärdesskattesatsen och skattesatsen för försäkringspremier från 24 procent till 25,5 procent.

Det konstateras i planen för de offentliga finanserna att man på grund av det internationellt sett höga skattetrycket och målet att trygga förutsättningarna för ekonomisk tillväxt inte genomför balanseringen genom en skärpning av det totala skatteuttaget. I planen för de offentliga finanserna beräknas skatteuttaget fortsatt ligga på 41,6—41,8 procent i relation till bnp under ramperioden. Regeringens linje är att lindra beskattningen av arbete och förskjuta tyngdpunkten till konsumtion och särskilda skatter. Mervärdesskatten är en brett förankrad skatt, och en höjning av den ger betydande skatteinkomster. Skattesatsen för försäkringspremieskatt har följt den allmänna mervärdesskattesatsen.

Betänkande FiUB 11/2024 rd

Skatteinkomsterna inom de offentliga finanserna har ökat långsamt 2024, men beslutet att höja den allmänna mervärdesskattesatsen ökar skatteinkomsterna redan i slutet av 2024. I planen för de offentliga finanserna beräknas skatteinkomsterna öka med i genomsnitt 3,7 procent per år under ramperioden. Exempelvis beräknas intäkterna av punktskatter samt bilskatten och fordonskatten minska under ramperioden.

Enligt planen för de offentliga finanserna har regeringen förbundit sig till att hålla underskottet i de offentliga finanserna under 3,5 procent 2024, och för att undvika att Finland blir föremål för förfarandet vid alltför stora underskott vidtar regeringen de tilläggsåtgärder som behövs för att balansera upp de offentliga finanserna som en del av tilläggsbudgetprocessen våren 2024.

Vid utskottets sakkunnigutfrågning ansåg många att den föreslagna höjningen av skattesatsen är för stor eller förhöll sig överhuvudtaget negativt till höjningen. Å andra sidan ansåg vissa sakkunniga att en höjning av mervärdesskattesatsen är ett effektivt sätt att samla in skatteinkomster eller att en höjning av mervärdesskatten är mindre skadlig än en skärpning av beskattningen av arbete eller företagande.

Sammantaget sett anser utskottet att de föreslagna ändringarna behövs och fyller sitt syfte. Höjningen av den allmänna mervärdesskattesatsen och skattesatsen för försäkringspremier behövs av statsfinansiella skäl. Syftet med de skatteåtgärder som vidtogs vid ramförhandlingarna är att stärka de offentliga finanserna.

Ekonomiska konsekvenser

Enligt propositionen ökar den faktiska effekten av höjningen av den allmänna mervärdesskattesatsen statens mervärdesskatteintäkter statistiskt beräknat med cirka 1 031 miljoner euro på 2025 års nivå, när statens samtidiga ökning av mervärdesskatteutgifter beaktas. Den slutliga intäktseffekten beräknas dock vara mindre än den statistiska intäktskalkylen, eftersom skärpningen av mervärdesskatten minskar hushållens köpkraft, vilket beräknas leda till att hushållen delvis anpassar efterfrågan. Med beaktande av effekten på efterfrågan beräknas ökningen av mervärdesskatteintäkterna per år uppgå till cirka 956 miljoner euro på 2025 års nivå. När det gäller 2024 har ökningen av mervärdesskatteintäkterna beräknats uppgå till cirka 161 miljoner euro, med beaktande av den föreslagna tidpunkten för ikraftträdandet och den två månader långa fördröjningen i redovisningen av mervärdesskatten.

Statistiskt räknat har höjningen av försäkringspremieskattesatsen beräknats öka statens intäkter av försäkringspremieskatten med cirka 62 miljoner euro per år på 2025 års nivå. Med beaktande av effekten på efterfrågan har ökningen av intäkterna av försäkringspremieskatten i propositionen beräknats uppgå till cirka 58 miljoner euro per år. När det gäller 2024 beräknas ökningen uppgå till cirka 14 miljoner euro, med beaktande av den föreslagna tidpunkten för ikraftträdandet och den en månad långa fördröjningen i redovisningen av försäkringspremieskatten.

Det beräknas också att höjningen av den allmänna mervärdesskattesatsen leder till ökade intäkter av bilskatten och tobaksaccisen, eftersom grunden för dessa skatter är priset på varan, inklusive mervärdesskatt. Sammanlagt beräknas det i propositionen att propositionen i fråga om de nämnda skatteslagen ökar statens skatteintäkter med cirka 1 027 miljoner euro på 2025 års nivå, med

Betänkande FiUB 11/2024 rd

beaktande av effekterna på efterfrågan och ökningen av statens mervärdesskatteutgifter. När det gäller 2024 beräknas ökningen uppgå till cirka 181 miljoner euro, med beaktande av tidpunkten för ikraftträdandet och fördröjningarna i redovisningen.

I propositionen bedöms det att till den del de föreslagna höjningarna överförs till priserna försämrars hushållens köpkraft till följd av propositionen. Gini-koefficienten, som mäter inkomstfördelningens ojämlikhet, beräknas till följd av propositionen stiga med 0,02 procentenheter, dvs. inkomstskillnaderna beräknas öka något. I propositionen bedöms att när man däremot utöver den direkta effekten av höjningen av skattesatserna beaktar den indirekta effekt som förmedlas genom de indexbundna förmånerna, sjunker Gini-koefficienten med 0,01 procentenheter, dvs. inkomstskillnaderna beräknas minska något. Som en följd av propositionen beräknas sysselsättningen ligga på en cirka 0,1 procent lägre nivå än i referensscenariot för samhällsekonomin.

Tidsplan för ikraftträdandet

En del av de sakkunniga ansåg att den föreslagna tidsplanen för ikraftträdandet, den 1 september 2024, är problematisk och de föreslog bland annat att ikraftträdandet skulle senareläggas till ingången av 2025 eller med minst en månad. Problem ansågs kunna uppstå till exempel i samband med systemändringar och prisjusteringar på grund av en alltför snäv tidtabell och den kommande semesterperioden. Med tanke på systemen ansågs svårigheterna också ha att göra med skattesatser som innehåller decimaltal och produkter vars pris ska anges på förpackningen.

Att skjuta upp ikraftträdandet av höjningen med en månad till ingången av oktober 2024 innebär för staten enligt propositionen en förlust av mervärdesskatteintäkter på 80 miljoner euro och en förlust av försäkringspremieskatt på 5 miljoner euro, jämfört med en situation där skattesatserna höjs i början av september. En senareläggning av ikraftträdandet till ingången av 2025 skulle med beaktande av den två månader långa fördröjningen i redovisningen av mervärdesskatten innebära en förlust av mervärdesskatteintäkter på cirka 161 miljoner euro för staten och med beaktande av den en månad långa fördröjningen i redovisningen av försäkringspremieskatten en förlust av försäkringspremieskatt på 14 miljoner euro år 2024.

Med beaktande av de statsfinansiella skäl som hänför sig till propositionen anser utskottet det inte motiverat att skjuta upp tidpunkten för ikraftträdandet.

Övrigt

I regeringsprogrammet och ramförhandlingarna har man också fattat beslut om andra åtgärder i anslutning till mervärdesskatten, om vilka det kommer att lämnas eller redan har lämnats separata propositioner. Vid ramförhandlingarna fattades beslut om att höja mervärdesskattesatsen för sötsaker från den nuvarande sänkta skattesatsen på 14 procent till 25,5 procent enligt den nya allmänna mervärdesskattesatsen. I enlighet med regeringsprogrammet överförs de nyttigheter som omfattas av den nuvarande reducerade mervärdesskattesatsen på 10 procent till en skattesats på 14 procent, med undantag för tidningar och tidskrifter. Skatteinkomsterna ökar också till följd av att skattelättnaden vid den nedre gränsen för mervärdesskatt slopas. En proposition om detta behandlas för närvarande i riksdagen (RP 50/3024 rd, FiUB 9/2024 rd). Däremot sänks mervär-

Betänkande FiUB 11/2024 rd

desskattesatsen för inkontinensskydd, mensskydd och barnblöjor i enlighet med regeringsprogrammet.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Finansutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 1 och 2 i proposition RP 61/2024 rd utan ändringar.

Helsingfors 11.6.2024

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Markus Lohi cent
vice ordförande Krista Mikkonen gröna
medlem Otto Andersson sv
medlem Markku Eestilä saml
medlem Marko Kilpi saml
medlem Jari Koskela saf
medlem Suna Kymäläinen sd
medlem Aki Lindén sd
medlem Jari Ronkainen saf
medlem Sari Sarkomaa saml
medlem Sami Savio saf
medlem Ville Valkonen saml
medlem Pia Viitanen sd
medlem Ville Vähämäki saf
ersättare Eeva Kalli cent
ersättare Jukka Kopra saml
ersättare Minja Koskela vänst
ersättare Lauri Lyly sd
ersättare Saku Nikkanen sd
ersättare Jaana Strandman saf
ersättare Ville Väyrynen saml.

Sekreterare var

utskottsråd Tarja Järvinen.

Betänkande FiUB 11/2024 rd **Reservation 1**

Reservation 1 /sd

Motivering

Regeringen föreslår att den allmänna mervärdesskattesatsen höjs den 1 september 2024 med 1,5 procentenheter. Bakgrunden är regeringens ramförhandlingar våren 2024, där regeringen har sökt ytterligare anpassningsåtgärder i statsfinanserna på grund av det försämrade ekonomiska läget. Till skillnad från regeringsprogrammet öppnade regeringen vid ramförhandlingarna för möjligheten att anpassa statsfinanserna med skattemässiga medel, även om höjningen av den allmänna mervärdesskattesatsen i storleksklassen ensam motsvarade merparten av anpassningen. Höjningen av mervärdesskatten avses träda i kraft redan den 1 september 2024 för att Finland under det pågående året inte ska hamna i förfarandet vid alltför stora underskott.

Socialdemokraterna anser att regeringen har misslyckats helt med sin finanspolitiska linje och sitt mål att balansera upp Finlands statsfinanser på medellång sikt. Samlingspartiet, som vann valet, lovade i sin kampanj att stoppa Finlands skuldsättning, men enligt prognoserna kommer regeringen att ta lån på 56 miljarder euro under de följande fyra åren. En klar orsak till att den ekonomiska politiken under regeringsperioden har misslyckats har varit regeringens ovilja att göra anpassningar på inkomstsidan. I regeringsprogrammet sänktes dessutom separat skatterna för dem som har de högsta inkomsterna, på öl, på bilar med höga utsläpp och på bränslen, vilket ytterligare undergräver anpassningsmålet. Fram till halvtidsöversynen undvek regeringen lösningar på inkomstsidan, trots att de ekonomiska experterna på bred front ansåg att den utgiftsanpassning som regeringen valt är en alltför ensidig lösning på hållbarhetsunderskottet i Finlands statsfinanser.

Socialdemokraterna anser att regeringen höjer mervärdesskatten rekordmycket och rekordsnabbt, eftersom dess icke-ambitiösa politik på inkomstsidan krävde plötsliga lösningar på grund av regeringens tidigare ovilja att ta till dem. Att regeringens höjning träder i kraft redan den 1 september 2024 kommer att medföra omfattande olägenheter för de viktigaste företagen på den inhemska marknaden. Skattehöjningens inverkan överförs i stor utsträckning snabbt på produkter och tjänster som säljs i Finland, varvid den inhemska köpkraften försvagas. Finsk Handel rf bedömer att omprissättningen av produkterna kommer att kosta miljoner. På grund av de långa leveranstiderna för kapitalvaror, såsom fastigheter och bilar, tvingas en del konsumenter betala ett högre pris för de varor som beställts före höjningen. Prissättningen av kundernas avtal i fråga om avtal med fasta priser förändras plötsligt. Bokföringssystemen måste ses över under sommarsäsongen. Regeringen har inte noggrant bedömt dessa kostnader i propositionen, men överför dem nu genom en förhastad skattepolitik till konsumenter och företag, trots att det har stått klart att statsfinanserna i Finland snabbt försämrats när skatteuttaget sjunker naturligt, särskilt när skatteinkomsterna för energi och trafik sjunker.

Socialdemokraterna förstår behovet av och omfattningen av anpassningsåtgärder inom statsfinanserna och har förbundit sig att erbjuda ett realistiskt eget alternativ som motsvarar behovet. Till skillnad från regeringen har socialdemokraterna i sina alternativ till budgeten för 2024 och beslutet vid halvtidsöversynen 2024 ansett att en bred skala av skattemässiga anpassningsåtgärder är centrala sätt att minska underskottet i statsfinanserna. Om de skattelösningar som vi före-

Betänkande FiUB 11/2024 rd

Reservation 1

slår, i fråga om bland annat beskattningen av försäkringsskal, en skattereform för utdelning från onoterade aktiebolag och en brett förankrad hälsoskatt, genomfördes, skulle statsfinanserna inte redan 2024 ha hamnat i en situation där det finns risk för ett underskott på över 3,5 procent och skatterna skulle inte behöva höjas redan om några månader för att undvika ett underskottsförfarande. Därför föreslår vi att skatteförhöjningen skjuts upp så att den träder i kraft först den 1 januari 2025. Då minskar friktionskostnaderna, som beror på att skattehöjningen är förhastad, och man skulle inte behöva öppna ett stort antal avtal, budgetar och prissättningslösningar mitt under året.

Socialdemokraterna anser att en höjning av mervärdesskatten är en behövlig åtgärd, men inte i den omfattning som regeringen föreslår. Beloppet av höjningen av mervärdesskatten påverkar prisstegringen och försämrar därmed köpkraften. Tidigare har den allmänna mervärdesskattesatsen höjts med en procent i taget. Höjningen på en och en halv procent är för stor, särskilt då regeringens beslut fryser en betydande del av socialskyddsindexen för regeringsperioden. Regressivt riktas mervärdesskatten mer till låg- och medelinkomsttagare än till höginkomsttagare. Särskilt svåra blir konsekvenserna av den regressiva höjningen på grund av regeringens beslut att frysa indexen för många sociala trygghetssystem. Konsekvenserna av höjningen av mervärdesskatten kan kompenseras. Regeringen har signalerat detta, men fogar inga ändringar i den sociala tryggheten till höjningen av mervärdesskatten, vilket gör beslutet till en skattehöjning som i högsta grad försämrar köpkraften för dem som har de lägsta inkomsterna. Socialdemokraterna motsätter sig denna orättvisa och anser att en höjning av mervärdesskatten bör kopplas till indexjusteringar av den sociala tryggheten som kompenserar nackdelarna med höjningen av mervärdesskatten.

Enligt uppgifter i media var bakgrunden till höjningen på 1,5 procentenheter en återvändsgränd som regeringen råkade ut för vid halvtidsöversynen och ramförhandlingarna, där uppnåendet av förhandlingsmålen förutsatte att den redan uppnådda höjningen på 1 procentenhet höjdes till 1,5 procentenheter. Regeringen har i sitt program uteslutit en stor del av de skattepolitiska åtgärderna från sin verktygslåda, och därför är mervärdesskatten en av regeringens få mer omfattande för att anpassa utgifterna, vilket syns i höjningens storlek. Socialdemokraterna förhåller sig mångsidigare till skatteanpassningen och har föreslagit en mer balanserad lösning i fråga om mervärdesskatten, eftersom den i slutändan bara är en del av den skattepolitiska paletten och som en skatt som försvagar den inhemska konsumtionen är den farlig för konsumtionen och efterfrågan och för företagen och branscherna på den inhemska marknaden. I det socialdemokratiska alternativet höjs mervärdesskattesatsen till 25 procent, vilket är den allmänna skattesatsen i de övriga nordiska länderna med undantag av Island.

Efter höjningen är mervärdesskatten i Finland världens och EU:s näst högsta allmänna skattesats efter Ungern. I det ungerska mervärdesskattesystemet har man dock i större utsträckning än i fråga om den finska mervärdesskattesatsen använt sänkta satser för att sänka priserna på basvaror. Det är inte entydigt möjligt att bedöma vilket land som beskattar konsumtionen mest, men i och med ändringarna blir Finland ett av de länder i världen som beskattar den inhemska konsumtionen mest. En sänkning av mervärdesskatten anses i typfallet inte leda till en prissänkning som motsvarar en höjning av mervärdesskatten, varför det i typfallet inte föreslås någon sänkning av mervärdesskatten. Därför bör alla ändringar i mervärdesskattesatserna övervägas noggrant, eftersom det knappt finns några möjligheter att återta beslutet. Att höja mervärdesskattesatsen som en

Betänkande FiUB 11/2024 rd **Reservation 1**

akut anpassning som svar på ekonomiska problem under ett enskilt år är ogenomtänkt och representerar inte en förutsägbar skattepolitik. Det finns en risk för att regeringen genom sina åtgärder påskyndar den inhemska inflationen och försvagar den inhemska konsumtionen, vilket väsentligt försvårar återhämtningen och tillväxten i Finlands ekonomi på lång sikt.

Socialdemokraterna hoppas att regeringen i framtiden kan se på statsfinanserna ur ett mer balanserat perspektiv och beakta både utgifts- och inkomstsidans betydelse för statsfinansernas stabilitet. En god skattepolitik är neutral och förutsägbar, och därför orsakar en snabb ändring av balansen mellan olika skattesektorer onödiga olägenheter för företagen, ekonomin och konsumenternas förtroende. Regeringen förskjuter tyngdpunkten i beskattningen under 2024 från inkomst- och miljöbeskattning till allmän konsumtionsbeskattning, som försvagar den inhemska efterfrågan och på så sätt förlänger den svaga efterfrågan inom branscher som också i övrigt mår dåligt, till exempel restaurangbranschen och byggbranschen.

Hårdast drabbar skattehöjningen konsumenter med små och medelstora inkomster samt företag inom serviceintensiva branscher. Dessutom har skattehöjningen sådana varierande konsekvenser för finländare i olika åldersgrupper som inte specificeras i propositionen. Propositionens könkonsekvenser är skadliga, eftersom kvinnorna är mer representerade än männen bland låginkomsttagare och företagare inom serviceintensiva branscher. Propositionen försvagar sysselsättningen i Finland, vilket strider mot regeringens mål att öka den inhemska sysselsättningen.

Som ett led i halvtidsöversynen och ramförhandlingarna beslutade regeringen höja mervärdesskatten på sötsaker från 14 till 25,5 procent. Beslutet är skattepolitiskt problematiskt, eftersom det inte finns någon klar och tydlig enhällig definition av sötsaker. Olika särskilda skatter på livsmedel i exakta produktkategorier har tidigare misslyckats i Finland, och på andra håll i Europa har de lett till stor oklarhet i beskattningspraxis. Mervärdesskattens karaktär av allmän konsumtionsskatt gör den till ett verktyg som inte passar så bra för sådana särskilda skatter, eftersom mervärdesskatten är avsedd att vara en neutral konsumtionsskatt och inte en särskild skatt som styr konsumenternas beteende. En höjning av skatten på endast en livsmedelskategori som anses vara ohälsosam är problematisk med tanke på konkurrensneutraliteten och skulle sannolikt leda till att försäljningen av andra produkter, såsom kex, bakverk och chips, ökar på bekostnad av sötsaker och choklad. Detta är en negativ signal med tanke på marknads effektivitet, konsumenternas frihet att välja mellan produkter och den allmänna neutralitetsprincipen för ett gott skattesystem. Socialdemokraterna anser att beskattningen av livsmedel bättre bör återspegla livsmedelns miljö- och hälsoeffekter. Det är särskilt fel att ändringarna genomförs med hjälp av mervärdesskattesystemet som till sin natur inte lämpar sig för det. Socialdemokraterna föreslår att regeringen överväger att verkställa skattehöjningen för sötsaker på ett annat sätt.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner lagförslag 1 och 2 med följande ändringar. (Reservationens ändringsförslag)

Betänkande FiUB 11/2024 rd
Reservation 1

Reservationens ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av 84 och 85 b § i mervärdesskattelagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i mervärdesskattelagen (1501/1993) 84 och 85 b §, sådana de lyder i lag 706/2012, som följer:

84 §

I skatt ska betalas 25 procent av skattegrunden, om inte något anges i 85 eller 85 a §.

85 b §

Med avvikelse från 85 och 85 a § ska i skatt betalas 25 av skattegrunden för sådana förpackningar och transportförmödenheter som berättigar till ersättning vid återsändande.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

Denna lag tillämpas, om inte något annat föreskrivs nedan, när skyldigheten att betala skatt uppkommer efter ikraftträdandet av lagen.

Lagen ska tillämpas på sådana gemenskapsinterna varuförvärv som enligt 138 b § hänförs till kalendermånaderna efter lagens ikraftträdande.

2.

Lag

om ändring av 3 § i lagen om skatt på vissa försäkringspremier

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om skatt på vissa försäkringspremier (664/1966) 3 §, sådan den lyder i lag 708/2012, som följer:

Betänkande FiUB 11/2024 rd
Vastalause 2

3 §

Skattebeloppet utgör 25 procent av försäkringspremier utan skatt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

Lagen tillämpas på försäkringspremier som betalas för en försäkringsperiod som börjar den dag då lagen träder i kraft eller därefter.

Helsingfors 11.6.2024

Pia Viitanen sd
Aki Lindén sd
Lauri Lyly sd
Saku Nikkanen sd
Suna Kymäläinen sd

Betänkande FiUB 11/2024 rd Reservation 2

Reservation 2 /cent

Motivering

Finland befinner sig i en allvarlig situation. Nu är det arbetslösheten, konkurserna och skuldsättningen som ökar. Däremot pekar det inte uppåt för ekonomin eller människornas välfärd. Nästan 300 000 finländare saknar jobb. Över 3 300 företag har gått i konkurs inom ett år. I framtiden syns närmast obefintlig tillväxt, vilket också väcker mest oro.

För att åtgärda den akuta situationen inom statsfinanserna beslutade regeringen vid ramförhandlingarna om ett paket med utgiftsnedskärningar och skattehöjningar. Lösningen är av rätt storlek men det viktigaste saknas. Tillväxtutsikterna är obefintliga och paketet återställer inte förtroendet för Finland.

Som en åtgärd föreslår regeringen i detta läge att den allmänna mervärdesskattesatsen och försäkringspremieskattesatsen höjs till 25,5 procent. Regeringen Orpo höjer den allmänna mervärdesskattesatsen i Finland över den nordiska nivån på 25 procent och gör Finland till ett land som är mycket ivrigt på att beskatta konsumtion. Den allmänna mervärdesskattesatsen i Finland kommer efter Ungern att vara den näst högsta i Europa.

Den enorma höjningen av mervärdesskatten sker i en situation där man nyss har haft tider med hög inflation. Även om prisstegringen nu klart har avtagit, är prisnivån ändå hög och konsumenternas köpkraft sätts på prov. Höjningen av mervärdesskattesatsen ökar pristrycket, och om höjningen överförs på priserna fullt ut stiger inflationen cirka 0,6 procent mätt enligt konsumentprisindexet.

Eftersom tillväxtutsikterna i Finland också i övrigt är svaga, medför en överdimensionerad höjning av mervärdesskatten en risk för att recessionen eller nolltillväxtfasen drar ut på tiden ytterligare. Regeringen bedömer också själv i propositionen att skatteåtstramningen leder till att brutonationalprodukten minskar med 0,2 procent jämfört med basscenariot.

I planen för de offentliga finanserna förutspår regeringen att tillväxten börjar avta efter en måttlig tillväxt nästa år och att vi återgår till ekonomisk utarmning. Vi kan helt enkelt inte nöja oss med det. Utsikterna för den ekonomiska tillväxten måste åtminstone fördubblas. Det uppnås inte genom en nitisk konsumtionsbeskattning.

Köpkraften får inte skäras ner mer än vad som är absolut nödvändigt

Centern delar Skattebetalarnas Centralförbunds bedömning att en höjning av huvudskattesatsen för mervärdesskatten med hela 1,5 procentenheter till 25,5 procent är en överdimensionerad ändring. En mer moderat höjning av skattesatsen till högst den allmänna nordiska nivån, dvs. 25 procent, hade varit mer förståelig. Centern skulle inte höja den allmänna mervärdesskatten mer än till den nordiska nivån på 25 procent.

Betänkande FiUB 11/2024 rd Reservation 2

Centern vill inte alls höja den nedsatta mervärdesskattesatsen på tio procent, som regeringen kommer att lämna en proposition om till riksdagen senare. Köpkraften hos dem som tjänat sin lön genom flitigt arbete får inte skäras ner mer än vad som är absolut nödvändigt.

Regeringens tilläggshöjning på en halv procent utöver den höjning på en procent som Centern godkänt ökar statskassan med cirka 340 miljoner euro mer, med beaktande av effekten på efterfrågan och ökningen av statens mervärdesskatteutgifter. Samtidigt faller den summan bort från de finländska hushållen och företagen. Detta bromsar upp den ekonomiska tillväxten.

Som motvikt till besluten vid ramförhandlingarna på tre miljarder euro har Centern publicerat ett eget alternativ för rättvis tillväxt. Centern erbjuder ett program på sju-åtta miljarder euro för att få fart på och balansera vår ekonomi och för att förnya Finland. Centern vill exempelvis beskatta allmännyttiga samfund, såsom fackföreningsrörelsens placeringsintäkter, och ge skattemyndigheten verktyg för att beskatta plattformsekonomin på behörigt sätt.

Med hjälp av Centerns alternativ kunde höjningen av mervärdesskatten stanna vid en höjning på en procentenhet. Då skulle ändringen av den allmänna skattesatsen för mervärdesskatt sammantaget öka statens skatteintäkter med beaktande av effekterna på efterfrågan och ökningen av statens mervärdesskatteutgifter med närmare 700 miljoner euro på 2025 års nivå.

De sammantagna konsekvenserna av regeringens åtgärder för företagen bör bedömas

Det finns också skäl att beakta att regeringens skattelinje i vidare bemärkelse missgynnar små och medelstora företag. Regeringen erbjuder i synnerhet mindre företag främst skatteåttstramningar och inga nya incitament alls.

Utöver den höjning av den allmänna mervärdesskattesatsen som nu görs kommer den nedsatta skattesatsen på 10 procent att höjas till 14 procent genom en separat proposition som lämnas senare. Utöver mervärdesskatten på läkemedel skärps mervärdesbeskattningen särskilt kraftigt inom flera arbetskraftsintensiva sektorer som drabbats hårt av coronapandemin (turism, kollektivtrafik, motion och kultur). Dessutom sänks hushållsavdraget, trots att det nuvarande statsministerpartiet Samlingspartiet medan de var i opposition ville höja hushållsavdraget och på så sätt minska den svarta ekonomin.

Regeringen har genom en annan proposition slopat en skattelättnad i anslutning till den nedre gränsen för mervärdesskattskyldigheten från och med den 1 januari 2025. Detta i kombination med höjningen av mervärdesskatten ökar mervärdesskattebördan särskilt för små företag. I de situationer där det inte går att överföra skatteförhöjningen till priserna innebär skatteåttstramningen att företagets vinstmarginal minskar. Detta är särskilt problematiskt för ensamföretagare och andra små, typiskt arbetskraftsintensiva företag samt för företag som säljer till konsumenter, såsom det konstateras i ett yttrande från Företagarna i Finland. Slopandet av skattelättnaden vid den nedre gränsen berör de här samma företagen.

Centern skulle inte skära i hushållsavdraget. Dessutom skulle vi bland annat höja den nedre gränsen för mervärdesskattskyldigheten till 30 000 euro och utvidga den planerade skattegottgörelsen för investeringar till även små och medelstora företag. Centern skulle beskatta vinster som läm-

Betänkande FiUB 11/2024 rd **Reservation 2**

nas inom företaget mindre än vinster som delas ut. Vi skulle avsevärt påskynda tillståndsprocesserna för investeringar. För att underlätta tillgången på kompetent arbetskraft skulle vi dessutom sänka inkomstskatten med 20 procent för dem som fortsätter i förvärvsarbete efter att ha uppnått den lägsta pensionsåldern.

De totala konsekvenserna för företagen av den skattesoppa som regeringen kokat ihop kan vara oförutsägbart tråkiga och leda till att Finland utarmas. Dessa totala konsekvenser bör bedömas innan nya skattepropositioner föreläggs riksdagen för behandling.

För snäv tidtabell leder till förvirring

Den nu föreslagna höjningen av den allmänna mervärdesskatten och försäkringspremieskatten avses undantagsvis träda i kraft mitt under året, den 1 september 2024. Vid finansutskottets sakkunnigutfrågning har det framkommit att tidtabellen är ytterst problematisk för företagen.

Det är skadligt att lagen träder ikraft så snabbt för att det med mycket kort varsel ökar företagens administrativa börda under sommarsäsongen. Det krävs betydande resurser av företagen för att ändra mervärdesskattesatsen i datasystemen, kassasystemen, prislister, avtalen och på prislapparna samt för att informera om ändringarna. En senareläggning av ikraftträdandet skulle underlätta det administrativa tryck som ändringen medför för företagen.

Vid utskottets utfrågning har Mikro- och ensamföretagare rf framfört att det i en betydande del av företagen kommer att krävas mycket manuellt arbete, och mängden administrativt arbete som utförs gratis kommer på vissa ställen att vara oskäligt stor för företagare.

Enligt yttrandet från Finlands näringsliv är situationen svårast i fråga om produkter vars pris ska anges på förpackningen. För företag som bedriver konsumenthandel leder det alltför snabba ikraftträdandet också till minskad lönsamhet, eftersom företagen på så kort varsel inte kan ändra de priser som redan tryckts på produkterna. I vissa situationer kan företagen bli tvungna att låta bli att sälja produkterna om de priser som redan tryckts på produkterna inte kan ändras. I fråga om dessa produkter vore det särskilt viktigt att skjuta upp ikraftträdandet.

Särskilt skadligt är ikraftträdandet för de företag som omfattas av skattelättnaden vid den nedre gränsen samt för de företag vars skatteperiod är ett kvartal. Det här gäller en stor grupp företag, eftersom cirka 70 000 av de skattskyldiga är kvartalsdeklaranter. Syftet med de förlängda skatteperioderna är att underlätta för de minsta företagen att fullgöra de skyldigheter som följer av mervärdesbeskattningen. Nu blir dessa företag oskäligt lidande av att höjningen träder i kraft mitt under deklaraionsperioden.

Ekonomiadministrationsförbundet i Finland rf har genomfört en enkät bland tillverkare av ekonomiförvaltningssystem. I enkäten frågades uppgiftslämnarna om det gick att behandla mervärdesskattesatsen med en decimal noggrannhet i deras program under enkätperioden april–maj 2024. Av uppgiftslämnarna uppgav 30 procent att det ännu inte är möjligt.

Enligt Ekonomiadministrationsförbundet används det i Finland flera program som inte längre upprätthålls aktivt. I fråga om en del av dessa kommer programvaruleverantörerna inte att möj-

Betänkande FiUB 11/2024 rd Reservation 2

liggöra behandlingen av decimaler. Ekonomiförvaltningsförbundet konstaterar i sitt yttrande direkt att företagen sannolikt inte kommer att kunna skaffa och ta i bruk ny programvara med denna tidtabell.

Dessutom bedömer Ekonomiförvaltningsförbundet i sitt yttrande att början av september sannolikt kommer att vara en utmanande tidtabell för kanske till och med en betydande del av tillverkare av ekonomiförvaltningssystem och deras kunder. Eftersom det varken i praktiken eller juridiskt är möjligt att fakturera med fel mervärdesskattesats finns det en risk för att företagen blir tvungna att skjuta upp faktureringen tills behövliga programvaruändringar har införts. Detta medför risker för företagets finansiella situation och fördröjer skatteutfallet.

Regeringen sviker löftena i sitt program till företagen

I sitt regeringsprogram har statsminister Orpos regering lovat att lagstiftningsreformer som gäller företag ska genomföras med tillräckligt långa övergångstider för att företagen ska ha tid att anpassa sin verksamhet. Detta löfte har brutits.

Dessutom har regeringen lovat trygga stabila villkor för företagande och investering med hjälp av en förutsägbar och stabil lagstiftning samt beskattning. Det löftet har inte heller hållits.

Regeringen vill genom sin skattepolitik uppmuntra till arbete och företagande samt stödja inhemskt ägande. Inte heller det lyckas.

Centern är besviken på att regeringspartierna vid riksdagsbehandlingen inte beaktade företagets motiverade kritik mot ikraftträdandet. Det vittnar på ett oroväckande sätt om att regeringspartiernas ministrar och även riksdagsledamöter allvarligt har fjärrmat sig från vardagen i vanliga företag.

Centern skulle därför höja mervärdesskattesatsen till 25 procent från och med den 1 januari 2025.

Förslag

Vi föreslår

*att riksdagen godkänner lagförslag 1 och 2 med följande ändringar (**Reservationens ändringsförslag**), och*

*att riksdagen godkänner tre uttalanden. (**Reservationens förslag till uttalanden**)*

Betänkande FiUB 11/2024 rd
Reservation 2

Reservationens ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av 84 och 85 b § i mervärdesskattelagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i mervärdesskattelagen (1501/1993) 84 och 85 b §, sådana de lyder i lag 706/2012, som följer:

84 §

I skatt ska betalas **25** procent av skattegrunden, om inte något anges i 85 eller 85 a §.

85 b §

Med avvikelse från 85 och 85 a § ska i skatt betalas **25** av skattegrunden för sådana förpackningar och transportförmödenheter som berättigar till ersättning vid återsändande.

Denna lag träder i kraft den **1 januari 2025**.

Denna lag tillämpas, om inte något annat föreskrivs nedan, när skyldigheten att betala skatt uppkommer efter ikraftträdandet av lagen.

Lagen ska tillämpas på sådana gemenskapsinterna varuförvärv som enligt 138 b § hänförs till kalendermånaderna efter lagens ikraftträdande.

2.

Lag

om ändring av 3 § i lagen om skatt på vissa försäkringspremier

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om skatt på vissa försäkringspremier (664/1966) 3 §, sådan den lyder i lag 708/2012, som följer:

Betänkande FiUB 11/2024 rd
Reservation 2

3 §

Skattebeloppet utgör 25 procent av försäkringspremier utan skatt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

Lagen tillämpas på försäkringspremier som betalas för en försäkringsperiod som börjar den dag då lagen träder i kraft eller därefter.

Reservationens förslag till uttalanden

1. Riksdagen förutsätter att regeringen utreder varför den i samband med höjningen av den allmänna mervärdesskattesatsen inte har följt sitt eget regeringsprogram, enligt vilket lagstiftningsreformer som gäller företag genomförs med tillräckligt långa övergångstider så att företagen har tid på sig att anpassa verksamheten.

2. Riksdagen förutsätter att regeringen utreder de sammantagna konsekvenserna av höjningen av mervärdesskattesatsen och flera av sina skattebeslut särskilt för små och medelstora företag innan följande skattepropositioner som inverkar negativt på företagen lämnas till riksdagen.

3. Riksdagen förutsätter att regeringen med beaktande av höjningen av den allmänna mervärdesskattesatsen avstår från sin avsikt att höja mervärdesskattesatsen på 10 procent till 14 procent genom en separat proposition som lämnas senare för att köpkraften hos finländare som tjänat in sina inkomster genom hårt arbete inte ska skäras ner mer än vad som är absolut nödvändigt.

Helsingfors 11.6.2024

Markus Lohi cent
Eeva Kalli cent

Betänkande FiUB 11/2024 rd Reservation 3

Reservation 3 /gröna, vänst

Motivering

Regeringen Orpo håller äntligen på att införa inkomstanpassning och ingripa i att skatteuttaget minskar. I propositionen föreslås det att mervärdesskattelagen och lagen om skatt på vissa försäkringspremier ändras. Det föreslås att den allmänna mervärdesskattesatsen och försäkringspremie-skattesatsen höjs från 24 procent till 25,5 procent.

De nyttigheter som omfattas av den allmänna mervärdesskattesatsen och försäkringspremieskat-tesatsen utgör uppskattningsvis 40 procent av hushållens konsumtionsutgifter. De föreslagna ändringarna berör därmed en stor del av hushållens konsumtion. För 2024 beräknas mervär-desskatteintäkterna öka med cirka 160 miljoner euro och försäkringspremieskatteintäkterna med 14 miljoner euro.

Höjningen av mervärdesskatten är regressiv och drabbar särskilt låginkomsttagare. Det är särskilt problematiskt i en situation där regeringen också i övrigt har skurit enormt i låginkomsttagarnas förmåner, ökat sjukdomskostnaderna och prutat på den offentliga servicen.

I regeringens proposition konstateras också att propositionens "*effekt i euro är störst i de högre inkomstdecilerna, men i förhållande till de disponibla inkomsterna mest betydande i de lägsta in-komstdecilerna. Den relativa köpkraften försvagas mest i den lägsta inkomstdecilen och minst i den högsta inkomstdecilen. I den lägsta inkomstdecilen försvagas köpkraften med ca 0,67 pro-cent och i den högsta med 0,42 procent.*"

Konsekvenserna av höjningen av den allmänna mervärdesskattesatsen förstärks också av andra skärpningar av mervärdesskatten. Regeringen har redan tidigare beslutat höja de lägre mervär-desskattesatserna, vilket gör till exempel läkemedel och kulturtjänster dyrare. Samtidigt har re-geringen för avsikt att slopa skattelättnaden vid den nedre gränsen för mervärdesskatt, som har varit en skatteförmån som har stött i synnerhet småföretagare och deltidföretagare. Alla företag kan inte överföra skattehöjningen till de priser som kunderna betalar, vilket innebär att många småföretagare ställs inför en svår situation.

Denna sammantagna effekt lyfts också fram i regeringens proposition: "*I regeringspropositionen om den nedre gränsen har sloandet av lättnaden vid den nedre gränsen bedömts öka skattebörd-an särskilt för små arbetskraftsintensiva företag som i huvudsak säljer till konsumenter. Höjning-en av den allmänna skattesatsen bedöms ha gemensamma konsekvenser med sloandet av skat-telättnaden vid den nedre gränsen för skattskyldighet.*"

Regeringens skattepolitik kan därför karakteriseras som inte bara orättvis utan också företags-fientlig, i synnerhet småföretagarfientlig.

Också tidpunkten för höjningen av mervärdesskatten är problematisk, eftersom det ekonomiska läget fortfarande är oroväckande. Det finns en uppenbar risk för att en höjning av mervärdesskat-ten minskar efterfrågan. Förutom att höjningen i sig är regressiv och dåligt motiverad, är tidpunk-

Betänkande FiUB 11/2024 rd
Reservation 3

ten för den mycket misslyckad. Flera sakkunniga anser att mervärdeskatten inte bör höjas mitt under året i ett läge där Finlands ekonomi har krympt nästan ett år med undantag av en månad, arbetslösheten ökar kraftigt och företag går i konkurs. Momshöjningen förvärrar situationen och ökar arbetslösheten. En del av arbetslösheten torde förbli långvarig, vilket försvagar produktionspotentialen och tillväxten i Finlands ekonomi också på lång sikt.

I stället för en höjning av mervärdesskatten med 1,5 procentenheter kunde regeringen ha anpassat inkomsterna på något annat sätt. Att gallra bland stöden som är skadliga för miljön skulle ha stärkt statsekonomi och miljön och på lång sikt höjt produktivitetsnivån. Regeringen kunde också ha gått in för en grön skattereform där rätt pris betalas för miljöskadlig verksamhet. Förorening av miljön skulle då inte längre ge någon konkurrensfördel, utan företagsverksamheten skulle styras i en riktning som är hållbar för miljön. Regeringen kunde ha slopat skattesubventionerna för ägare till onoterade bolag i fråga om utdelningen, som de sakkunniga anser vara dåligt motiverade och som till sin storleksklass nästan motsvarar momshöjningen. Att åtgärda hålen i skattebasen skulle jämna ut spelvälet och göra beskattningen mer rättvis.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen förkastar lagförslagen.

Helsingfors 11.6.2024

Krista Mikkonen gröna
Minja Koskela vänst